

„Jsme nyní více rodina?“ Rodinné podnikání prizmatem sociokulturní antropologie

Posudek vedoucí bakalářské práce

Autorka práce: Ivana Rozlilková

Vedoucí práce: Lenka Jakoubková Budilová

Bakalářská práce Ivany Rozlilkové se zaměřuje na rodinné podnikání, konkrétně na procesy konstrukce spřízněnosti v rodinných firmách, a na to, jak se odráží zapojení do rodinného podnikání v rodinných vazbách. Jako teoretické nástroje autorce slouží procesuální koncepty příbuzenství vycházející z post-Schneiderovských přístupů, které zdůrazňují „doing family“, či „kinning“ a „de-kinning“ (Howell 2006); jako jednu z významných perspektiv práce využívá také koncept genderu a genderových rolí. Výsledkem je do značné míry fascinující čtení, a to nejen díky tomu, že Ivana Rozlilková má očividně dar čtivého psaní.

Samotné téma je nesmírně dobře zvoleno – autorka si podle vzoru S. Yanagisako (2012) jako předmět svého zájmu zvolila nikoli marginalizované skupiny či osoby na periferii západního kapitalismu, ale naopak sociální svět těch, kteří tvoří samotné jádro tohoto kapitalismu. L. Nader, která už v roce 1974 vyzývala antropology ke „studying up“, by měla radost. Zároveň se jedná o téma do značné míry originální – přechod od socialismu ke kapitalismu ve východní Evropě bych zkoumán hojně, stejně jako proměny genderových či rodinných režimů v postsocialistickém kontextu. I. Rozlilková se však zaměřuje na něco, co jde za horizont těchto obvyklých témat, a ukazuje, jakým způsobem se vyjednává příbuzenství v rodinných firmách, které vzešly ze společenského kvasu 90. let ve východní (střední?) Evropě, a které se dnes potýkají s otázkou předávání otěží další generaci. Rodinné podnikání a konstruování spřízněnosti v jejich rámci tak nabízí zajímavý obrázek současné české společnosti.

Metodologie je z hlediska sociální antropologie tradiční, zahrnuje polostrukturované rozhovory, zúčastněné pozorování (např. z workshopu *Akademie rodinných firem*), ale například také data z podcastu *Asociace rodinných firem*. Autorka k výzkumu přistupuje s nesmírným etnografickým citem (dokonce bych se nebála říct, že má skutečný talent či „antropologické oko“). Zvolila si téma, které je jí blízké, a jehož je do značné míry sama součástí. V práci je tak velmi silně sama přítomna, a to od začátku do konce. To je jednoznačně dobře, protože to je jednak fér, a jednak to práci propůjčuje velkou míru vhledu do fungování podnikatelských rodin. V metodologické části autorka čtenáře hezky provádí cestou, kterou

sama prošla, a to včetně některých přehmatů, kterých se během výzkumu dopustila (to oceňuji!). Zároveň si je vědoma i potenciálních slabin své pozice. V průběhu výzkumu projevuje etnografický cit – dokáže z účastníků výzkumu „vytáhnout“ zajímavé věci, a zároveň si uvědomuje, že je důležité se vracet, a tak se s nimi setkává opakovaně.

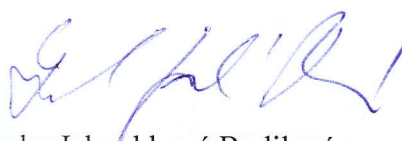
Vzájemná interakce rodinných vazeb a aktivního „kinningu“ a vazeb ekonomických v rámci firmy působí oběma směry – jednak ovlivňuje podobu příbuzenských vazeb (např. vytváří rozdíl mezi zapojenými a nezapojenými příbuznými), ale zároveň ovlivňuje i zaměření firem, které se ve snaze zapojit odborně odlišně orientované členy rodiny diverzifikují a rozšiřují svá pole působnosti. Rodinné podnikání směrem ke konstrukci příbuzenských vztahů působí jednak jako nástroj „kinningu“, který je aplikován na ty, kteří jsou jeho součástí, ale také jako nástroj určitého „de-kinningu“ (či un-kinningu), kdy ti, kteří nejsou v rodinné firmě, pocítují menší míru zapojení do „rodiny“. V celé práci je zohledněn také genderový aspekt, který vede k zajímavým (dalo by se říci intersekcionalním) analýzám ukazujícím, jak je rodinné podnikání genderované a jak mají kvůli genderové dělbě práce muži a ženy zapojení do společného podnikání odlišné role.

Práce je velmi kvalitně zpracovaná i po formální stránce. Autorka jí věnovala patřičnou péči, což je vidět jak na jazykové a stylistické úrovni, tak na způsobu práce se zdroji.

Podtrženo sečteno: jedná se o vynikající práci, která v řadě ohledů přesahuje obvyklou úroveň bakalářských prací. Text bych určitě ráda viděla v nějaké podobě zpracovaný k publikaci, a pokud o to bude mít autorka zájem, ráda s tím pomůžu. Pokud bych měla formulovat nějakou otázku, zajímalo by mě, jestli autorka dá (nebo dala) svoji práci přečíst i svým nejbližším, kteří jsou součástí rodiny a rodinného podniku zároveň. Vzhledem k zajímavým reakcím ze strany ostatních účastníků výzkumu by to možná stálo za to.

Práci **doporučuji k obhajobě** a navrhuji hodnotit stupněm **výborně**.

V Rudné, 2. 9. 2024

Lenka Jakoubková Budilová